

CENTRALE RESULTATER FRA DEN NATIONALE UNDERSØGELSE
AF KVALITET I PÆDAGOGISKE LÆRINGSMILJØER OG RAMMER
I KOMMUNALE DAGINSTITUTIONER

Kvalitet i dag- institutioner for 3-5-årige børn

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

OVØ

© EVA, VIVE, 2025

EVA
Danmarks Evalueringsinstitut
Holbæk Østre Skole
Tidemandsvvej 1
4300 Holbæk
www.eva.dk

VIVE
Det Nationale Forsknings- og
Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

ISBN tryk: 978-87-7182-798-9
ISBN www: 978-87-7182-799-6

Design: Essensen
Tryk: Stibo Complete A/S
Foto: Unsplash, iStock, Pexels

Indhold

Indledning	05
Sådan er kvaliteten undersøgt	06
<hr/>	
Sådan vurderes kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer	08
Sådan vurderes kvaliteten i arbejdet med relationer	10
Fokus på deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner	13
Sådan vurderes kvaliteten i arbejdet med leg og aktivitet	16
Sådan vurderes kvaliteten i de fysiske omgivelser	18
Sådan er normeringen og personalets uddannelse	20
<hr/>	
Konklusion, nationale udviklingsbehov og indsatsområder	22
Spørgsmål til inspiration til kommunale beslutningstagere, pædagogiske konsulenter og daginstitutionsledere	24

Indledning

Den nationale undersøgelse af kvalitet i daginstitutioner for 3-5-årige børn giver ny viden om kvaliteten i rammeforhold og i de pædagogiske læringsmiljøer, som børnene møder i børnehaven.

Sko og jakke i garderoben, farvelkram til mor eller far og så i gang med dagen. Børnehaven er en stor del af hverdagen for de fleste børn på 3-5 år i Danmark. De tilbringer mange timer sammen med de andre børn på stuen og udenfor på legepladsen, hvor pædagogisk personale yder en stor indsats for at skabe en god, tryk og udviklende dag for børnene.

Det er en vigtig opgave, for kvaliteten af de relationer, de fællesskaber og det øvrige læringsmiljø, som børnene møder i daginstitutionen, har afgørende betydning for deres trivsel og udvikling – nu og her og i fremtiden. Det gælder alle børn, men særligt børn i udsatte positioner. For dem kan en daginstitution af høj kvalitet gøre en særlig forskel, når det kommer til trivsel og udvikling.

Første samlede nationale undersøgelse om kvalitet for 0-5-årige børn

”Kvalitet i daginstitutioner for 3-5-årige børn” er anden og sidste del af den første nationale undersøgelse af kvalitet i kommunale dagtilbud for de 0-5-årige børn. Undersøgelsen er gennemført af VIVE og EVA på vegne af Børne- og Undervisningsministeriet med udgangspunkt i aftalerne mellem regeringen og KL om kommunernes økonomi for 2022 og 2023. Formålet med undersøgelsen er på nationalt niveau at opnå systematisk indsigt i kvaliteten af dagtilbuddenes rammeforhold og de pædagogiske læringsmiljøer.

Derfor skal du læse hæftet

Dette hæfte er især til dig, som arbejder med at udvikle kvalitet i dagtilbud, eksempelvis som dagtilbudschef eller konsulent i en kommunal forvaltning. Hæftet formidler centrale resultater fra den nationale undersøgelse af kvalitet i kommunale daginstitutioner for 3-5-årige børn. Hæftet understøtter desuden en lokal drøftelse af resultaterne i kommunale forvaltninger og blandt ledere i daginstitutioner.

Der er tidligere udgivet to hæfter med fokus på daginstitutioner for 0-2-årige børn samt den kommunale dagpleje. Du kan også læse rapporterne for hhv. 0-2-årige og 3-5-årige på www.eva.dk.

Vi håber, at hæftet kan bruges i jeres videre arbejde med kvalitetsudvikling i daginstitutioner.

EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) og Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)

Sådan er kvaliteten undersøgt

Relationer, leg og aktivitet samt fysiske omgivelser indendørs og udendørs er fokus i kvalitetsvurderingen af de pædagogiske læringsmiljøer.

Dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan beskriver den kvalitet, der skal kendetegne alle landets dagtilbud. Særligt det fælles pædagogiske grundlag sætter rammen for kvaliteten og er også udgangspunktet for denne undersøgelse.

Design og datagrundlag

Undersøgelsen af rammer og pædagogiske læringsmiljøer bygger på data indsamlet i 100 kommunale daginstitutioner i efteråret 2024:

- **Observationer** – vurderinger fra observationer på to stuer i hver daginstitution i det omfang, der har været to stuer for 3-5-årige. Indsamlede data om rammeforhold, fx dagsnormering, på observationsdagen.
- **Kommunedata** – data om rammeforhold, fx årsnormering, fra de deltagende kommuner og daginstitutioner.
- **Registerdata** – data om fx personalets uddannelse fra Danmarks Statistik.

Derudover er der gennemført interview i 10 % af de deltagende daginstitutioner med fokus på pædagogisk personales perspektiver på det pædagogiske læringsmiljø.

En repræsentativ undersøgelse

Undersøgelsen er baseret på data fra en tilfældigt udtrukket stikprøve blandt 100 daginstitutioner. I alt er der gennemført observationer på 185 stuer i 56 kommuner. Stikprøven er repræsentativ for kommunale daginstitutioner for 3-5-årige børn i Danmark. Undersøgelsens resultater afspejler derfor forholdene i kommunale daginstitutioner for 3-5-årige på nationalt niveau.

Om observationsredskabet KIDS

Kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer er undersøgt med observationsredskabet KIDS Daginstitutioner fra Dansk Psykologisk Forlag.

Redskabet er valgt af Børne- og Undervisningsministeriet på baggrund af et forarbejde gennemført af VIVE og EVA samt inddragelse af eksperter og interessenter på dagtilbudsområdet.

Læs mere om forarbejdet på eva.dk.

Observationerne er gennemført af eksterne, certificerede observatører med pædagogisk uddannelse, der var til stede på to stuer i daginstitutionen i syv timer på én dag, kl. 8.30-15.30.

Sammenligning med egne KIDS-resultater

Undersøgelsen anvender en revideret og tilpasset version af KIDS, og observationerne foretages af uvildige eksterne observatører, der har gennemgået en særlig certificering i brug af KIDS i den nationale undersøgelse. Det er forhold, der typisk er anderledes end ved anvendelsen af KIDS i kommunerne. Derfor kan lokale resultater se anderledes ud. Fx viser en undersøgelse, at interne observatører har tendens til at vurdere kvaliteten mere positivt end eksterne.

Fokus på tre områder i observationerne:

Relationer

- Barn-voksen-relationen
- Støtte til børnenes indbyrdes relationer.

Leg og aktivitet

- Børneinitieret leg
- Støtte til børnenes leg
- Vokseninitierede aktiviteter.

Fysiske omgivelser

- Indendørs
- Udendørs.

Vurdering og kvalitetskategorier

Stuernes pædagogiske læringsmiljø vurderes over hele dagen ud fra i alt 57 spørgsmål på en femtrinsskala med svarmulighederne "Næsten altid", "Ofte", "Jævnligt", "Af og til" og "Sjældent". Der beregnes herefter dels en samlet vurdering for hvert af de tre områder,

dels en samlet vurdering af kvaliteten på tværs af de tre områder. Her vægtes de tre områder ligeligt. Beregningerne omsættes til fem kvalitetskategorier, der udgør et kvalitetskontinuum. Nedenfor er et overblik over kvalitetskategorierne og deres betydning.

Fremragende

Behov for vedligeholdelse af miljøet:

Miljøet understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse – også for børn i udsatte positioner.

God

Tilstrækkelig

Behov for justering af miljøet:

Børnene passes på forsvarlig vis, og miljøet understøtter i en vis grad børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Miljøet kan ikke forventes at gøre en positiv kompenserende forskel for børn i udsatte positioner.

Utilstrækkelig

Behov for væsentlige justeringer af miljøet:

Miljøet understøtter i lav grad børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Der er ingen kompenserende forskel for børn i udsatte positioner.

Ringe

Sådan vurderes kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer

Få daginstitutioner vurderes til at have pædagogiske læringsmiljøer af en kvalitet, der kan forventes at understøtte alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Få det overordnede billede af kvaliteten her.

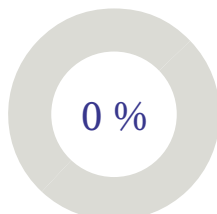
7 centrale resultater fra undersøgelsen:

- 1 Stor forskel på kvaliteten.** Kvalitetsvurderingerne viser, at der er stor forskel på, hvilken kvalitet børn møder i de pædagogiske læringsmiljøer i daginstitutioner. Det betyder, at børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse forventeligt vil blive understøttet i forskellig grad.
- 2 God kvalitet ses i hver 10. institution.** 1 ud af 10 daginstitutioner vurderes til 'god' kvalitet. Disse daginstitutioner forventes at understøtte trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn.
- 3 Tilstrækkelig kvalitet ses i over halvdelen af daginstitutionerne.** 6 ud af 10 daginstitutioner vurderes til 'tilstrækkelig' kvalitet. Det betyder, at børnene bliver passet på forsvarlig vis, og at det pædagogiske læringsmiljø i en vis grad kan forventes at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- 4 Utilstrækkelig kvalitet i 3 ud af 10 daginstitutioner.** 3 ud af 10 dagsinstitutioner vurderes til 'utilstrækkelig' kvalitet. Det vil sige, at de har et pædagogisk læringsmiljø, der i lav grad kan forventes at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- 5 Få daginstitutioner forventes at gøre en positiv forskel for børn i udsatte positioner.** 9 ud af 10 daginstitutioner har pædagogiske læringsmiljøer vurderet til 'tilstrækkelig' kvalitet eller lavere og kan derfor ikke forventes at gøre en positiv kompenserende forskel for børn i udsatte positioner, der fx kommer fra et hjemmemiljø med mere sparsomme omsorgs- og udviklingsmuligheder.
- 6 Forskel på kvaliteten ses også mellem stuer i samme institution.** Børn på to forskellige stuer i den samme daginstitution kan møde væsentlig forskellig kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø, selvom stuerne deler en række rammeforhold. I ca. en fjerdedel af daginstitutionerne er stuerne i samme daginstitution vurderet i forskellige kvalitetskategorier.
- 7 Kvalitetsudfordringer findes på tværs af kommuner.** Undersøgelsen er repræsentativ, og resultaterne viser, at udfordringerne med kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer ikke kun er aktuel i enkelte daginstitutioner i enkelte kommuner, men gælder bredt set på området og på tværs af kommunerne.

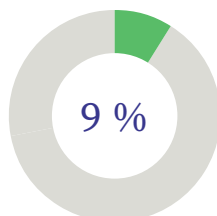

Resultater for kvalitet i læringsmiljøet

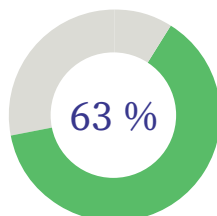
Fremragende

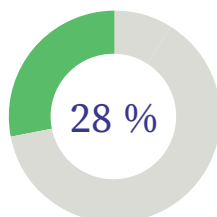
God

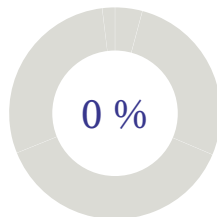
Tilstrækkelig

Utilstrækkelig

Ringe

“Hvordan ser det ud i min kommune?”

Undersøgelsen er gennemført på nationalt niveau. Derfor kan vi ikke sige noget om kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer i specifikke kommuner. Men et regneeksempel kan give et billede af, hvordan de nationale resultater kunne tage sig ud i en gennemsnitskommune:

I en gennemsnitskommune med 1.647 (fuldtids)børn i 3-5-årsalderen og 32 daginstitutioner med 3-5-årige børn vil kvaliteten kunne se sådan ud:

0

I 0 børnehaver møder børnene fremragende kvalitet.

3

I 3 børnehaver møder børnene god kvalitet.

20

I 20 børnehaver møder børnene tilstrækkelig kvalitet.

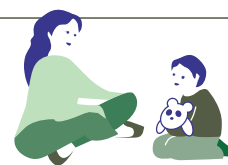
9

I 9 børnehaver møder børnene utilstrækkelig kvalitet.

0

I 0 børnehaver møder børnene ringe kvalitet.

Sådan vurderes kvaliteten i arbejdet med relationer

Arbejdet med relationer mellem børn og personale vurderes højere end arbejdet med børnefællesskaberne. Personalet er imødekommende, men mangler opmærksomhed på anerkendelse og sensitivitet i samspillet med børnene.

Forskning og den styrkede pædagogiske læreplan peger på, at både relationerne mellem barn og pædagogisk personale og relationerne børnene imellem har betydning for børnenes trivsel og udvikling. Begge typer af relationer indgår som en del af vurderingen af kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø.

Personalet er imødekommende i samspillet med børnene

Relationen mellem personale og barn er det undertema inden for relationer, hvor daginstitutionerne relativt set vurderes højest. Det skyldes, at personalet på de fleste stuer er imødekommende over for børnene. Et eksempel på imødekommenhed ser vi i en modtagelse, hvor et barn kommer tilbage efter et par dages fravær. Medarbejderen viser tydelig glæde over at se barnet, hun søger øjenkontakt, åbner sine arme og inviterer barnet ind til et stort kram, imens hun spørger til barnets oplevelser i de seneste dage.

Personalet mangler mere sensitivitet over for børns signaler

Når kvaliteten af arbejdet med relationer mellem personale og børn ikke vurderes højere, skyldes det især, at samspillet i begrænset omfang er anerkendende, dvs. sensitivt, responsivt og bekræftende. Et eksempel på manglende sensitivitet og passende respons på børnenes signaler, ser vi i en observation af en modtagelse, hvor et barn, der er ked af det, kommer ind på stuen med sin far. En medarbejder kigger og nikker mod faren på afstand. Faren sætter sig med barnet, der gemmer sig på hans skød. Faren kigger sig søgende omkring, og da han efter lidt tid lægger op til at sige farvel, tager barnets gråd til. Medarbejderen kommer hen til dem og siger: "Du skal huske at gå ud og vaske dine hænder". Faren tager barnet, der stadig græder, med ud på badeværelset. Omvendt ses et eksempel på anerkendende samspil under en observation i en modtagelse, hvor et barn genert gemmer sig bag sin mor. Medarbejderen tager

Tre tal om relationer til børnene

62 %

På 62 % af stuerne er personalet 'ofte' eller 'næsten altid' imødekommende i samspillet med børnene.

17 %

På 17 % af stuerne er personalet 'ofte' eller 'næsten altid' sensitive ift. barnets behov, oplevelser, intentioner og følelser.

17 %

På 17 % af stuerne reagerer personalet 'ofte' eller 'næsten altid' med rettesættelse.

To tal om børnefællesskaberne

2 %

På 2 % af stuerne er personalet 'ofte' eller 'næsten altid' opmærksomme på børnenes fællesskaber.

6 %

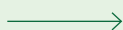
På 6 % af stuerne mægler personalet 'ofte' eller 'næsten altid' i konflikter mellem børnene.

roligt kontakt til barnet, sætter ord på barnets følelser, lægger op til kram og tager barnet på skødet. Efter lidt tid hjælper hun barnet i gang med en leg med et andet barn, og hun vender flere gange tilbage for at se, om børnene stadig er godt i gang.

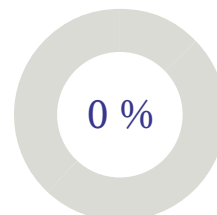
På halvdelen af stuerne er irettesættelser udbredt

På knap halvdelen af stuerne reagerer personalet jævnligt eller oftere med irettesættelser. Skældud og tvang, hvor personalet reagerer følelsesladet med skældud, ignorerer børn eller fysisk tvinger børn til noget, de modsætter sig, er ikke udbredt praksis i daginstitutionerne. Men på knap 1 ud af 10 stuer møder børnene det jævnligt. I observationerne

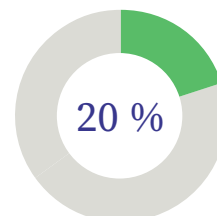

Resultater for kvaliteten i relationer

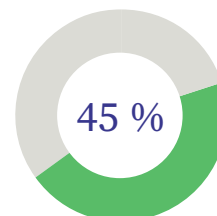
Fremragende

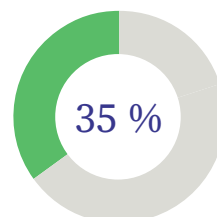
God

Tilstrækkelig

Utilstrækkelig

Ringede

ser vi, at irettesættelse og også tvang og skældud fx kan ske i forbindelse med rutiner og overgange. Vi ser eksempler på, at børn bliver rettet på, at tonen bliver hård, at personalet skælder ud med høj stemme, trækker i børnene, fx for at få dem hen til legetøj, der skal ryddes op – eller kommer med socialt ekskluderende udsagn som ”Så må du ned og gå i vuggestuen! Så kan du ikke gå i børnehaven!”.

Børnefællesskaberne mangler opmærksomhed og støtte

Kvaliteten af arbejdet med børnefællesskaberne vurderes generelt lavt. Det skyldes bl.a., at det pædagogiske personale på de fleste stuer ikke er opmærksomme nok på at understøtte, at børnene kan knytte sig til hinanden. Den begrænsede opmærksomhed handler fx om, at muligheder for fællesskab ikke gribes. Et eksempel er en observation af en frokost, hvor vi ser personale, der ikke understøtter fælles samtaler om bordet, men taler med børnene enkeltvis. Et andet eksempel ser vi på en stue, hvor tre børn er godt i gang med at bygge et tårn på gulvet. En medarbejder stopper legen og giver besked på, at reglen er, at de på dette tidspunkt skal sidde hver for sig med en bog. Observationerne viser også, at børnene ikke får nok støtte til fællesskaberne. Et eksempel er en situation, hvor en medarbejder beder et barn ”gå ud og lege med de andre” uden at hjælpe barnet yderligere ind i en leg eller et fællesskab. Omvendt ses et positivt eksempel på støtte til børnenes fællesskaber i en

observation, hvor en medarbejder aftaler med en gruppe børn, hvem der skal lege sammen på legepladsen. Medarbejderen sikrer også, at alle har nogen at lege med og følger op ved at hjælpe gruppen i gang på legepladsen.

Konflikthåndtering sker ofte uden nok opmærksomhed på børnenes perspektiver

Håndteringen af konflikter indgår også i kvalitetsvurderingen. På omkring to tredjedele af stuerne får børnene ikke tilstrækkelig og hensigtsmæssig støtte til mægling i konflikter og situationer, hvor der er interesseudsættninger. I konflikter mellem børn mangler personalet i højere grad at lytte til børnene og inddrage dem i løsningen. Fx ser vi, at personalet ikke mægler, men indtager rollen som ”dommer” ved fx at sige: ”Du skal give den tilbage”. I konfliktsituationer med personalet ses samme manglende opmærksomhed på børnenes perspektiver. Et eksempel er en situation, hvor et barn ikke vil ind og holde hvilestund. En medarbejder responderer ved at sige ”Det er ikke til diskussion.” Da barnet indvilger, men beder om at få sin bamse med, ser medarbejderen ikke på barnet, men svarer ”nå” uden at tage bamsen med. Omvendt ser vi positive eksempler på konflikthåndtering, fx da et barn er ked af ikke at komme på hold med sin ven under en aktivitet. En medarbejder trøster og sætter ord på barnets oplevelse og følelser: ”Øv, du blev rigtig ærgerlig. Det forstår jeg godt – I har leget så godt sammen hele morgenen.” Medarbejderen lytter, og de to aftaler, hvornår barnet kan lege med sin ven igen.

3 pointer om kvaliteten i arbejdet med relationer

- 1** Personalet er imødekommende, men børnene mangler flere anerkendende og sensitive samspil, der ikke er præget af irettesættelser.
- 2** Børnene mangler støtte til at danne relationer til og fællesskaber med hinanden.
- 3** Konflikthåndtering sker ofte uden inddragelse af børnenes perspektiver.

Fokus på deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner

Både kvalitetsvurderingerne af de pædagogiske læringsmiljøer og det pædagogiske personales egne refleksioner viser, at arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner kræver opmærksomhed.

Arbejdet med børn i udsatte positioner er højt prioriteret i dagtilbudssektoren og står centralt beskrevet i den styrkede pædagogiske læreplan. Det skyldes, at især børn i udsatte positioner har gavn af, at daginstitutionen tilbyder deltagelse i et pædagogisk læringsmiljø af høj kvalitet. Kvalitetsvurderingerne af de pædagogiske læringsmiljøer peger dog på, at ambitionerne langt fra altid omsættes i praksis, og personalet udpeger i interviewene netop arbejdet med børn i udsatte positioner som et udviklingsområde.

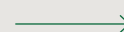
Børn i udsatte positioner er ikke et selvstændigt tema i observationsredskabet. Kvalitetsvurderingen afspejler arbejdet med alle børn, ligesom alle aspekter af kvaliteten har betydning for børn i udsatte positioner. I observationsredskabet er der dog særskilt fokus på arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner i form af fem spørgsmål, som går på tværs af redskabets områder 'relationer' og 'leg og aktivitet'. Derfor sætter vi samlet fokus på resultaterne fra de spørgsmål her.

Hvem er børn i udsatte positioner?

Der er flere måder at forstå udsathed på. Resultaterne fra observationerne omfatter børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. Observatøren har ikke kendskab til børnenes baggrund og kender derfor ikke evt. risikofaktorer, men ser på, hvordan der skabes deltagelsesmuligheder for børn, der på observationsdagen viser tegn på hhv. begrænset kontakt til andre børn og personale, meget negative samspil eller tegn på at have svært ved at deltage i rutiner, lege og aktiviteter i løbet af dagen på lige vilkår med de andre børn.

Børn i udsatte positioner risikerer at blive overset og mangler støtte til sociale samspil

Arbejdet med børn i udsatte positioner vurderes generelt lavt. På de fleste stuer mangler personalet mere opmærksomhed på børn i udsatte positioners deltagelse. Et eksempel på denne manglende opmærksomhed ses i en observation, hvor et barn går rundt og synger sagte sange for sig selv store dele af dagen uden at have kontakt til andre børn eller personale. Til frokosten taler medarbejderen ikke med barnet ved bordet. Barnet får om eftermiddagen kortvarigt kontakt med en medarbejder fra nabostuen, og i de minutter liver barnet op, taler højere, smiler og laver sjov. Vi ser også, at børn, der har brug for det, på de fleste stuer i begrænset omfang får hjælp til at indgå i positive samspil, fx ved at få vist konstruktive måder at være i kontakt med andre børn på. Det ser vi et eksempel

EKSEMPEL

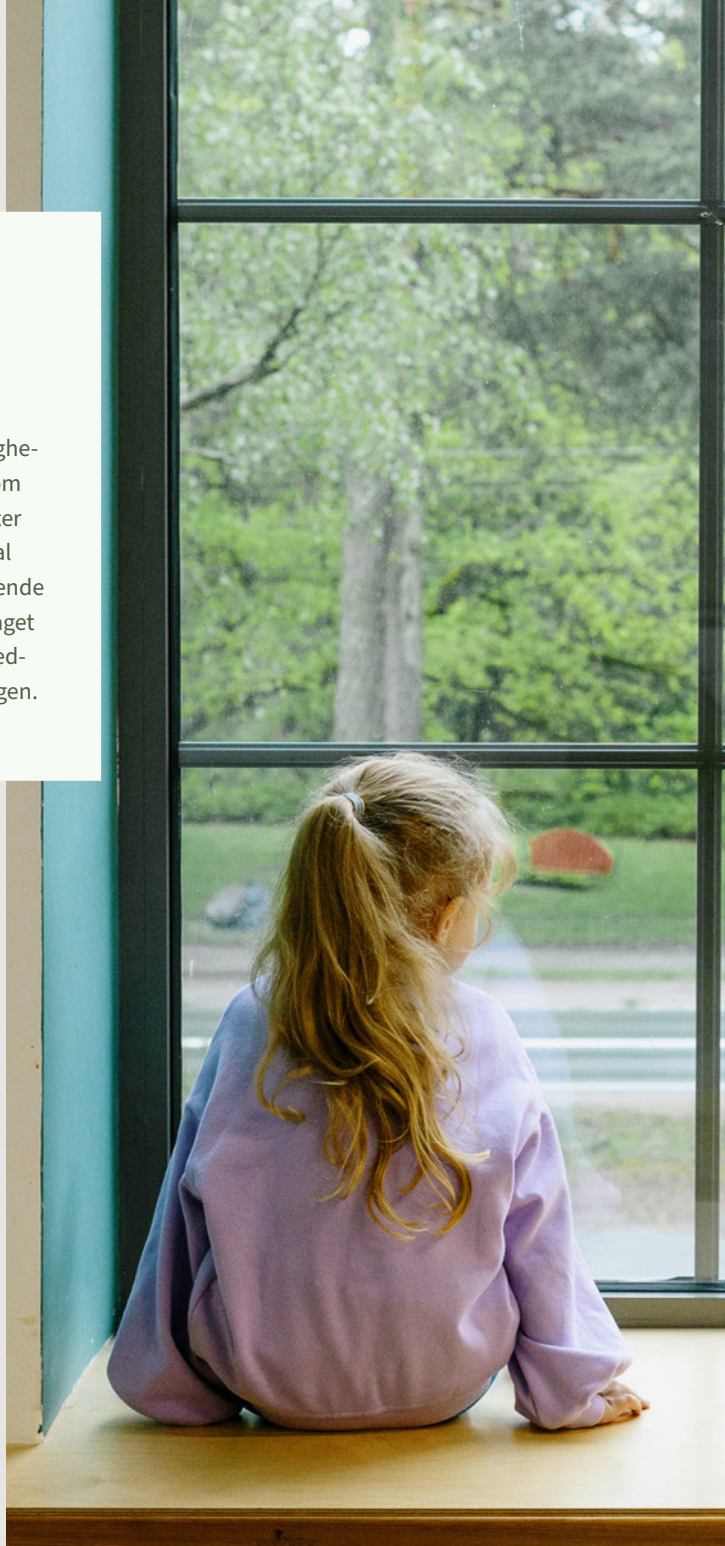
Støtte til opbygning af legen skaber flere legemuligheder

Vi ser positive eksempler på personale, der skaber deltagelsesmuligheder i leg for børn, der har brug for det. Eksempelvis går en dreng, som ikke har mange samspil med andre børn, alene og leder efter insekter på legepladsen. En medarbejder kommer forbi og foreslår, at de skal finde flere kryb og lave en udstilling. De inviterer et par forbigående børn med på regnormejagt, og undervejs får medarbejderen inddraget et andet barn, der også har begrænset kontakt til de andre børn. Medarbejderen støtter og udvider legen, bl.a. med billetsalg til udstillingen.

på i en observation, hvor et barn tager de andres madpaker, hælder de andre børns perler på gulvet og kaster med legetøj. Personalet ser det og samler op. Mønstret gentager sig i løbet af dagen, uden at barnet støttes i at være sammen med de andre børn på positive måder, og uden at de andre børn støttes i at forstå barnets handlinger.

Børn i udsatte positioner mangler flere deltagelsesmuligheder i aktiviteter

På godt halvdelen af stuerne får børn i udsatte positioner i begrænset omfang støtte til at deltage i aktiviteter. I observationerne ser vi aktiviteter, der gennemføres med smalle deltagelsesmuligheder og med utilstrækkelig støtte til børn, der har brug for det. En observation viser den mang-

To tal om deltagelse i fællesskaber

5 %

På 5 % af stuerne hjælper personalet 'ofte' eller 'næsten altid' børn, der har brug for det, til at indgå i sociale samspil.

2 %

På 2 % af stuerne er personalet 'ofte' eller 'næsten altid' opmærksomme på alle børns deltagelse – også børn i udsatte positioner.

Tre tal om deltagelsesmuligheder i leg og aktiviteter

17 %

På 17 % af stuerne støtter personalet 'ofte' eller 'næsten altid' børn i udsatte positioners deltagelse i aktiviteter.

11 %

På 11 % af stuerne igangsætter personalet 'ofte' eller 'næsten altid' aktiviteter og lege med henblik på inklusion.

4 %

På 4 % af stuerne støtter personalet 'ofte' eller 'næsten altid' børn, der har brug for hjælp i leg.

lende støtte til deltagelse ved en samling, hvor et barn, der i løbet af morgenen har vist tegn på at være i periferien af fællesskabet, er uopmærksom. Barnet er i stedet optaget af et stykke legetøj i sin hånd. En medarbejder, der sidder ved siden af barnet, forsøger at rette barnets opmærksomhed mod samlingen og at tage legetøjet fra barnet, men forgæves. Ved navneopråbet reagerer barnet ikke på sit navn. Den medarbejder, der står for samlingen, besvarer barnets tavshed ved at sige, at barnet ”åbenbart ikke er der i dag”.

Børn i udsatte positioner mangler især mere støtte til at deltage i leg

Støtte til børn, der har brug for hjælp til at komme i leg, indgår også i kvalitetsvurderingen, og meget få stuer vurderes højt. På 7 ud af 10 stuer får børn, der har brug for det, kun i begrænset omfang hjælp til at deltage i leg med andre børn. I observationerne ser vi bl.a. børn, der over længere tid er alene eller på kanten af legefællesskaberne. Et eksempel er et barn, der tilbringer det meste af dagen alene på en gyngende uden samspil med andre børn eller personalet. Da barnet bliver hentet, begynder han at græde.

EKSEMPEL

Opmærksomhed og opfindsomhed åbner for deltagelsesmuligheder

Vi ser eksempler på, at personalet med opfindsomhed skaber positive deltagelsesmuligheder, blandt andet i overgange. Et eksempel fra en observation er et barn, der gennem dagen har haft vanskeligt ved at deltage i rutiner, aktiviteter og lege med andre. Barnet vil blive på legepladsen, selvom alle er gået ind, og flere medarbejdere har forsøgt at få barnet med. En medarbejder går ud til barnet og retter opmærksomheden mod en lille genstand i barnets hånd ved at sige, at det ligner en hemmelig nøgle. Barnet bliver interesseret og kigger op. ”Måske virker nøglen til stuedøren?!” siger medarbejderen. Barnet lyser op, og sammen går de mod stuedøren – og leger sig igennem den svære overgang.

Sådan vurderes kvaliteten i arbejdet med leg og aktivitet

Leg og aktivitet er det område, hvor daginstitutionerne får den laveste kvalitetsvurdering. Aktiviteterne er flere steder aldersrelevante, men der mangler blik for børnenes perspektiver og støtte til, at legen kan udvikle sig positivt.

Leg og aktivitet giver trivsel, udviklings- og læringsmuligheder og noget at være sammen om og står også centralt i den styrkede pædagogiske læreplan. Derfor er leg og aktivitet en del af kvalitetsvurderingen i undersøgelsen.

Personalet tilbyder forskellige aldersrelevante aktiviteter

Kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø vurderes højere, når det kommer til de aktiviteter, personalet sætter i gang, og lavere, når det kommer til arbejdet med leg. Aktiviteter er i denne sammenhæng både små aktiviteter som at tage perler frem og større aktiviteter som fx rytmik. De højere vurderinger afspejler bl.a., at medarbejderne på godt halvdelen af stuerne ofte tilbyder forskellige aldersrelevante aktiviteter. På en stue tilbydes børnene fx gymnastik, brætspil, terrarie-byg, højtlesning, samling, tegnebord og magnetaktivitet. På stuer med lavere kvalitetsvurdering ser vi færre aktivitetstilbud i løbet af en dag, fx samling i forbindelse med frokost og et aktivitetsbord, hvor børnene selv henter et spil, noget at tegne med eller lignende.

Aktiviteter gennemføres ofte uden at engagere børnene

Når kvaliteten af arbejdet med pædagogiske aktiviteter ikke vurderes højere, skyldes det bl.a., at aktiviteterne på 8 ud af 10 stuer i begrænset omfang tilpasses børnenes engagement. Et eksempel på manglende opmærksomhed på, hvad børnene er optagede af, er en samling, hvor en medarbejder står med en tavle med illustrationer, og børnene en ad gangen svarer på spørgsmål om måneder, dage og vejr. Et barn forsøger at byde ind med en fortælling, men får at vide, at det ikke er relevant. Omvendt ser vi også eksempler på aktiviteter, der tilpasses børnenes perspektiver og engagement og fremmer deres aktive deltagelsesmuligheder. Et eksempel er en aktivitet, hvor børnene laver yoga og forvandler sig til hunde, fanger sæbebobler og strækker sig op mod himlen. Et barn fortæller begejstret om en yogaøvelse, hun kender hjemmefra, og ”yogalæreren” griber barnets initiativ og får hende til at vise den. Bagefter navngiver børnene øvelsen og aftaler at vise den til dagens næste yogahold.

To tal om aktiviteter

52 %   **18 %**

På 52 % af stuerne tilbyder personalet 'ofte' eller 'næsten altid' aldersrelevante aktiviteter.

På 18 % af stuerne tilpasser personalet 'ofte' eller 'næsten altid' aktiviteterne til børnenes engagement.

Tre tal om leg

33 %   **4 %**   **3 %**

På 33 % af stuerne giver personalet 'ofte' eller 'næsten altid' børnene mulighed for at fortsætte legen.

På 4 % af stuerne udfordrer personalet 'ofte' eller 'næsten altid' legen, hvis der er behov for det.

På 3 % af stuerne igangsætter og faciliterer personalet 'ofte' eller 'næsten altid' lege.

Børn mangler bedre mulighed for at fordybe sig i leg

Kvaliteten vurderes generelt lavt, når det handler om leg. På mange stuer mangler børnene gode vilkår for, at deres leg kan udfolde sig, bl.a. fordi der mangler mere opmærksomhed på at beskytte børnenes leg mod forstyrrelser. Det gælder også opmærksomhed på, at en god leg kan fortsætte. Fx bliver børnene flere gange om dagen bedt om at rydde legetøjet op i forbindelse med skift i aktiviteter og rutiner. Det kan have den konsekvens, at lege, der tager tid at bygge op, får dårligere vilkår for at blive genoptaget senere. Omvendt ser vi også positive eksempler på, at personalet er opmærksomme på at prioritere fordybelse i legen. Eksempelvis får en gruppe børn, der er fordybet i en leg, lov til at lege videre på legepladsen, selvom det er frokosttid. Da børnene efterfølgende spørger, om de også må spise udenfor som en del af legen, får de madpakkerne med ud.

Børnene mangler mere støtte til at komme i og blive i leg

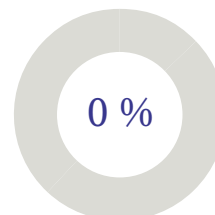
På få stuer ser vi personale, der ofte faciliterer eller igangsætter lege og udfordrer legene, når der er brug for det, fx ved at komme med input og materialer. Eksempelvis ser vi leg i korte glimt, der går i stå uden støtte fra personalet, og vi ser børn, der sidder passivt på legepladsen uden rigtigt at komme i leg. Omvendt ser vi også gode eksempler på, at personalet støtter leg, eksempelvis ser vi en medarbejder inspirere til, at en cykelleg udvikler sig til at involvere kørekortkontor og trafikpoliti. Et andet eksempel er en gruppe børn, der leger soldater. En medarbejder finder kul, så de kan tegne kamuflage på kinderne og viser dem soldater-bevægelser, hvor de skal ned og kravle på maven. Børnene bruger ideerne, og legen fortsætter længe.

3 pointer om aktiviteter og leg

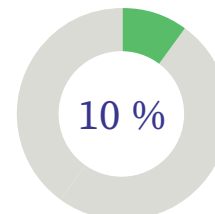
- 1 Personalet tager initiativ til forskellige aldersrelevante aktiviteter, men mangler opmærksomhed på børnenes perspektiver og engagement.
- 2 Børnene mangler bedre vilkår for at kunne udfolde og fortsætte legen.
- 3 Børnene mangler mere støtte til at udvikle gode lege med andre børn.

Resultater for kvaliteten i leg og aktivitet

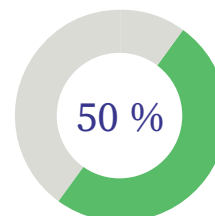
Fremragende

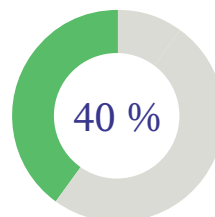
God

Tilstrækkelig

Utilstrækkelig

Ringe

Sådan vurderes kvaliteten i de fysiske omgivelser inde og ude

Legepladserne er gode med mange legeområder. Indendørs er rummene velholdte, men der mangler klargjorte legeområder og områder til ro.

Rum, interiør, materialer og legetøj inden- og udendørs udgør en ramme, som ifølge forskning har betydning for børns erfaringsdannelse og sociale liv. Det fremhæves også i dagtilbudsloven, at den fysiske indretning skal være med til at sikre alle børns trivsel, sundhed, udvikling og læring. Derfor er den en del af kvalitetsvurderingen i undersøgelsen.

Rummene er velholdte med legetøj i børnehøjde

De fysiske omgivelser er det område, der vurderes højest. Rummene, legetøjet og materialerne indendørs er på flere stuer velholdte. Eksempelvis er vægge og gulve malet og uden huller. Dukkerne er rene, og klæd-ud-tøjet er i god stand. På over halvdelen af stuerne er det meste legetøj og de fleste materialer placeret i børnehøjde, så børnene selv har adgang til det og kan gå i gang. Knap 2 ud af 10 stuer stiller et tilstrækkeligt og varieret udvalg af legetøj og materialer til rådighed for børnene.

Få klargjorte lege- og aktivitetsområder indendørs

De indendørs omgivelser bliver vurderet lavere end de udendørs. Det skyldes især, at de fleste stuer ikke har eller kun har ganske få tematiserede lege- og aktivitetsområder. På en stue ser vi fx ét velafgrænset køkkenområde og én læsekrog. Vi ser også positive eksempler på mange velafgrænsede tematiserede områder, fx en stue, der har indrettet dukkekrog, konstruktionslegeområde, frisørkrog, læseområde, kreaområde og et ridderlegeområde. På stort set alle stuer er de lege- og aktivitetsområder, der er, kun i lav grad gjort klar til brug. Fx ser vi på en stue, at køkkenkrogen er uden tilbehør, fordi køkkenlegetøjet er placeret i kurve uden for børnenes rækkevidde i et andet legeområde. Køkkenkrogen fremstår dermed ikke indbydende, og børnene kan ikke umiddelbart selv gå i gang med en leg. Selvom ingen stue vurderes højt ift. klargjorte områder, er der positive eksempler på enkelte klargjorte områder, fx ser vi en købmandsbutik, der er indbydende sat op med købmandsskilt, legemad og kasseapparatet – lige til at gå til.

Tre tal om omgivelserne indendørs

59 %

På 59 % af stuerne er legetøj og materialer placeret i børnehøjde, så det er tilgængeligt for børnene.

5 %

På 5 % af stuerne er der mange gode tematiserede lege- og aktivitetsområder.

0 %

På 0 % af stuerne er der klargjorte tematiserede lege- og aktivitetsområder med nok legetøj, afstemt temaet og sat indbydende frem.

To tal om omgivelserne udendørs

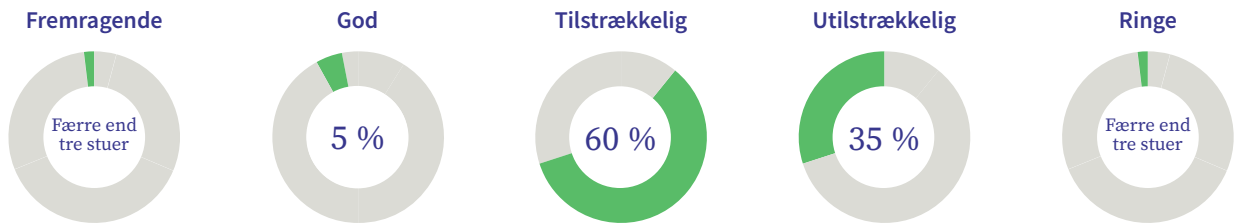
77 %

På 77 % af stuerne er legepladserne gode eller fremragende ift., at børnene kan fordele sig på forskellige lege- og aktivitetsområder.

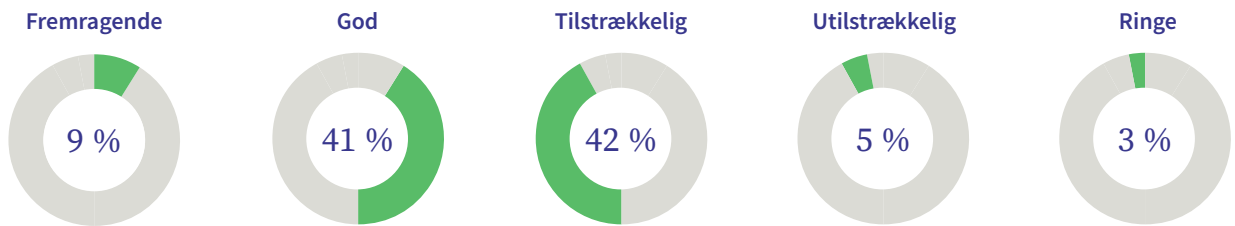
45 %

På 45 % af stuerne er legepladserne gode eller fremragende ift. muligheder for, at børnene kan lege uforstyrret.

Resultater for kvaliteten af de fysiske omgivelser **indendørs**

Resultater for kvaliteten af de fysiske omgivelser **udendørs**

Indretningen mangler områder til ro og fordybelse

Børns mulighed for at trække sig til områder, hvor de kan finde ro, vurderes lavt på ca. 7 ud af 10 stuer. Eksempelvis ser vi en stue, hvor sofahjørnet til læsning står midt i rummet, og på en anden stue er et sofahjørne placeret ved siden af sækkpuder, der lægger op til vildere pudeleg. Ingen af stederne er der reelt mulighed for at finde ro som tiltænkt. Omvendt ser vi et positivt eksempel med en læsekrog i et meget lille tilstødende rum med en lille sofa, et tæppe og et gardin, der kan trækkes for og dermed minimere forstyrrelser.

Legepladserne er aldersrelevante med forskellige legeområder

Legepladserne får de bedste kvalitetsvurderinger i undersøgelsen. Børnene har på de fleste legepladser god mulighed for at fordele sig på forskellige lege- og aktivitetsområder. Eksempelvis har en legeplads tre legehuse, et legetog, et gynggeområde, en ”robåd”, balancebane, bålområde, klatretårn, sandkasse og fodboldbane. Forstyrrelser af børnenes lege og aktiviteter er heller ikke et problem på halvdelen af legepladserne. Et eksempel er en legeplads, der er indrettet

med blik for at minimere forstyrrelser, fx er legehytterne placeret i et buskads, og cykel-kørebanen er placeret i den anden ende af legepladsen. Det er dog værd at bemærke, at børn på den anden halvdel af legepladserne har færre muligheder for uforstyrret leg og aktivitet. Et eksempel er en legeplads, hvor kørebanen til cykler skærer lige igennem et ellers roligt legeområde med sandkasse og legehuse.

3 pointer om fysiske omgivelser

- 1 Stuerne samt legetøj og materialer er ofte velholdte, og legetøj og materialer er placeret i børnehøjde.
- 2 Stuerne mangler steder til ro og tematiserede lege- og aktivitetsområder, som samtidig er gjort klar til leg.
- 3 Legepladserne giver ofte mulighed for, at børnene kan fordele sig på mange lege- og aktivitetsområder i uforstyrret leg og aktivitet.

Sådan er normeringen og personalets uddannelse

Undersøgelsen viser forskelle i normering stuerne imellem og forskelle i antallet af børn pr. uddannet pædagog. Den viser også en sammenhæng mellem tilstedeværelsen af en pædagog om eftermiddagen og kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø.

Forhold som normering og personalets uddannelse er selvstændige aspekter af kvalitet og sætter samtidig rammen om det pædagogiske læringsmiljø. Derfor er rammeforhold en del af undersøgelsen.

Forskel på normering mellem stuer

Undersøgelsen viser, at der er forskel i den normering, børn møder. Årsnormeringen er i gennemsnit 5,9 børn pr. pædagogisk medarbejder på daginstitutionsniveau. Vi ser dog forskelle mellem den højeste og laveste årsnormering: I de 3 % af daginstitutionerne med færrest børn pr. medarbejder er der under 4 børn, mens der er 7 børn eller flere i de 9 % af daginstitutionerne med flest børn pr. medarbejder. På observationsdagen er dagsnormeringen på den enkelte stue i gennemsnit 7,2 børn pr. pædagogisk personale. Gennemsnittet dækker over væsentlige forskelle mellem stuer og i løbet af dagen.

Sammenhæng mellem en pædagog på stuen om eftermiddagen og kvalitet

Analyserne viser en sammenhæng mellem den samlede kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø på en stue, og hvorvidt der er en pædagog til stede om eftermiddagen på observationsdagen. Det skal forstås sådan, at der oftere er en pædagog til stede om eftermiddagen på stuer vurderet til 'god' kvalitet sammenlignet med stuer vurderet til 'utilstrækkelig' kvalitet. En mulig årsag kan være, at tilstedeværelsen af en pædagog direkte øger kvaliteten, men andre forhold, som fx rekruttering og organisering af personalet, kan også have betydning for sammenhængen. Undersøgelsen kan ikke fastslå årsagen til sammenhængen.

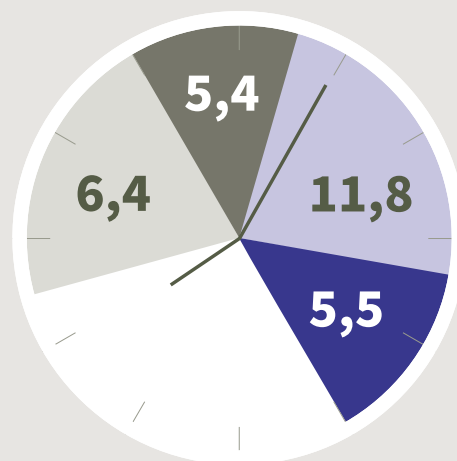
NORMERING

Forskel hen over dagen:

På observationsdagen er dagsnormeringen for hver stue registreret på fire tidspunkter, og her ser vi, at den gennemsnitlige normering varierer hen over dagen.

Børn pr. pædagogisk medarbejder:

- Morgen, kl. 8.30
- Middag, kl. 12.30
- Formiddag, kl. 11.00
- Eftermiddag, kl. 15.25

Middagstidspunktet er det tidspunkt, hvor der er størst forskel på normeringen mellem stuer. Normeringen spænder her fra under 4 til over 20 børn pr. pædagogisk medarbejder.

Hvad er en sammenhæng?

Når vi taler om en sammenhæng, betyder det, at to forhold er til stede samtidigt. Analyserne af sammenhænge mellem rammeforhold og vurderinger af de pædagogiske læringsmiljøers kvalitet giver ikke mulighed for at vurdere, om der er tale om årsagssammenhænge. Det vil sige, om det ene forhold – fx personalets uddannelse – er årsag til det andet – fx god kvalitet – eller om et evt. tredje forhold kan have betydning for begge de forhold, vi undersøger.

NORMERING

Børn pr. pædagogisk medarbejder:

Gennemsnitlig årsnormering: 5,9 børn pr. pædagogisk medarbejder i institutionen.

Gennemsnitlig dagsnormering: 7,2 børn pr. pædagogisk medarbejder i gennemsnit på stuen. Den gennemsnitlige normering hen over observationsdagen varierer mellem stuerne fra under 4 til over 11 børn pr. pædagogisk medarbejder.

NORMERING

Børn pr. uddannet pædagog:

Gennemsnitlig årsnormering: 12,3 børn pr. pædagog (fuldtid) i institutionen.

Gennemsnitlig dagsnormering: 22,4 børn pr. pædagog i gennemsnit på stuen på observationsdagen. Den gennemsnitlige normering hen over observationsdagen varierer mellem stuerne fra mere end 50 til mindre end 10 børn pr. pædagog. Afhængigt af tidspunktet har 11-20 % af stuerne ikke en pædagog til stede på ét af de fire registreringstidspunkter. Fx er der på 11 % af stuerne ikke en pædagog til stede om formiddagen.

Den gennemsnitlige daginstitution – udvalgte tal

52

børn i 3-5-årsalderen er indskrevet

19,6

børn på hver stue for 3-5-årige

48 %

af personalet er pædagoger

7 %

af personalet er pædagogiske assistenter

34 %

af personalet er pædagogmedhjælpere

5,6

år har personalet i gennemsnit i anciennitet

9,2 %

fravær blandt personalet

15

pædagogiske medarbejdere pr. leder

KONKLUSION, UDVIKLINGSBEHOV OG INDSATSOMRÅDER:

Det kan vi tage med fra den nationale kvalitetsundersøgelse

Undersøgelsen viser, at danske børn møder meget forskellig kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø alt efter daginstitution og stue. I 1 ud af 10 daginstitutioner kan det forventes, at børnene møder god kvalitet. Det betyder, at den nuværende kvalitet i 9 ud af 10 daginstitutioner i en vis eller i lav grad kan forventes at understøtte alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Konklusionen er derfor, at der er behov for at udvikle kvaliteten i landets daginstitutioner for 3-5-årige børn.

Behovene for kvalitetsudviklende indsatser er mere grundlæggende og presserende i daginstitutioner, hvor kvaliteten vurderes utilstrækkelig. Samtidig viser undersøgelsen, at der er forskelle i daginstitutionernes rammeforhold, og at den normering og pædagognormering, børnene møder, varierer markant mellem daginstitutioner og hen over dagen.

Vi fremhæver seks nationale udviklingsbehov for de pædagogiske læringsmiljøer og seks relevante indsatsområder, som nationale og kommunale aktører og andre interessenter kan bruge i det videre arbejde med at styrke kvaliteten i daginstitutionerne.

6 nationale udviklingsbehov

Undersøgelsen peger på, at der i de pædagogiske læringsmiljøer er behov for at styrke:

- 1 De anerkendende og sensitive samspil og relationer mellem personale og børn.
- 2 Støtten til børns indbyrdes samspil, relationer og fællesskaber.
- 3 Børns legemuligheder.
- 4 Opmærksomheden på børns perspektiver og engagement i de pædagogiske aktiviteter.
- 5 Deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner.
- 6 Fysiske omgivelser indenfor, der fremmer leg, fordybelse og steder til ro.

---

6 indsatsområder i det videre arbejde med kvaliteten:

Fokus på utilstrækkelig kvalitet

Resultaterne viser, at der er store forskelle på kvaliteten på tværs af daginstitutionerne. Det betyder, at behovet for udvikling varierer betydeligt fra institution til institution. Udviklingsbehovet er grundlæggende og presserende i daginstitutioner, hvor kvaliteten vurderes som utilstrækkelig. Samtidig kan disse institutioner have andre forudsætninger og vilkår for kvalitetsudvikling end øvrige daginstitutioner. Derfor er det vigtigt at fokusere og differentiere opfølgende indsatser i det videre arbejde med at løfte kvaliteten.

Tilsyn og opfølgning

Tilsyn er ikke en del af undersøgelsen. Vi ved derfor ikke, i hvor høj grad de kommunale forvaltninger har tilstrækkelig indsigt i kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer, eller om der allerede er relevante og tilstrækkelige indsatser i gang dér, hvor undersøgelsen viser et behov for kvalitetsudvikling. Resultaternes omfang peger imidlertid i retning af, at tilsyn og opfølgning er væsentlige fokusområder, da der er behov for kvalitetsudvikling i 9 ud af 10 daginstitutioner.

Personaleressourcer

Får børnene tilbudt et pædagogisk læringsmiljø hele dagen? Det spørgsmål er centralt i lyset af den varierende normering mellem institutioner og hen over dagen og i lyset af sammenhængen mellem kvalitet og tilstedeværelsen af en pædagog. Derfor rejser resultaterne vigtige overvejelser om, hvorvidt der i alle daginstitutioner er nok pædagogisk personale, tilstrækkelige pædagogfaglige kompetencer blandt personalet og en hensigtsmæssig organisering af ressourcerne til at sikre kvalitet hele dagen.

Kompetenceudvikling

Undersøgelsens resultater gør det relevant at overveje, om der er behov for at styrke kompetencerne blandt ledere og medarbejdere i daginstitutionerne. Det kan handle om uddannelse, efter- og videreuddannelse og praksisnær kompetenceudvikling i hverdagen.

Et særligt fokuspunkt er, at en stor del af personalet ikke har en pædagogisk uddannelse. Blandt denne gruppe er stadig flere unge, som arbejder i daginstitutionerne i en kortere periode. Det kalder på overvejelser om, hvordan denne medarbejdergruppe bedst klædes fagligt på til opgaven.

Faglig ledelse

Undersøgelsen afdækker ikke faglig ledelse i daginstitutionerne, men resultaterne peger i retning af et behov for en prioritering og styrkelse af faglig ledelse af kvalitetsudvikling i de pædagogiske læringsmiljøer tæt på børnene. Et særligt opmærksomhedspunkt er kvalitetsforskelle mellem stuer i samme daginstitution. De tyder på, at interne forhold og processer på stuerne har betydning for læringsmiljøets kvalitet. Det vil være relevant at indkredse yderligere, ligesom det vil være relevant at adressere, hvordan daginstitutionsledere arbejder med at udvikle og lede pædagogiske læringsmiljøer med forskellig kvalitet, og hvordan forvaltningen kan understøtte dem i deres faglige ledelsesopgave.

Evalueringskultur – fra intention til praksis

Undersøgelsen viser, at personalets perspektiver og intentioner i store træk flugter med intentionerne i den styrkede pædagogiske læreplan. I nogle daginstitutioner lykkes det at omsætte intentionerne til høj kvalitet i de pædagogiske læringsmiljøer, men i mange lykkes det i mindre grad. Fra tidligere undersøgelser ved vi, at evalueringskultur er en udfordring i mange institutioner. Derfor er det nærliggende at se på, om – og i givet fald hvordan – en styrket evalueringskultur kan bidrage til at forkorte vejen fra intention til praksis.

Hvordan kan vi bruge resultaterne fra den nationale undersøgelse til at udvikle kvaliteten lokalt?

På baggrund af de 6 nationale udviklingsbehov og de 6 indsatsområder har vi udviklet en række refleksions-spørgsmål til hhv. beslutningstagere i kommunale forvaltninger, pædagogiske konsulenter og ledere i daginstitutioner.

Til beslutningstagere i den kommunale forvaltning

Reflektér over undersøgelsens resultater og opfølgningen i vores kommune:

- Hvilke overvejelser giver resultaterne anledning til i vores kommune?
  - Har vi tilstrækkelig indsigt i, hvilke daginstitutioner der har et grundlæggende og presserende behov for kvalitetsudvikling hos os? Er der daginstitutioner, som vi skal understøtte yderligere?
  - Hvordan kan vi i forvaltningen styrke daginstitutionernes arbejde med at udvikle kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer ift. hver af de seks nationale udviklingsbehov?
  - Hvordan vil vi gå i dialog med daginstitutionerne, forældre, kommunalpolitikere/det politiske udvalg og direktion om resultaterne af den nationale undersøgelse?
-

Til pædagogiske konsulenter

Reflektér over arbejdet med kvalitet i de pædagogiske læringsmiljøer i kommunens daginstitutioner:

- Hvilke overvejelser giver resultaterne anledning til i vores arbejde?
  - Hvad er vores handlemuligheder i de institutioner, hvor behovet for kvalitetsudvikling er grundlæggende og presserende? Skal vi gøre noget andet end det, vi allerede gør?
  - Hvordan kan vi som konsulenter styrke daginstitutionernes arbejde med at udvikle kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer ift. hver af de seks nationale udviklingsbehov?
  - Hvordan kan vi gå i dialog med lederne om, hvad der er de største udfordringer i arbejdet med at sikre den pædagogiske kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø? Og hvad kan vi gøre yderligere for at imødekomme dem?
-

Til daginstitutionsledere

Brug spørgsmålene her som inspiration til en refleksion over kvalitet, evt. i dialog med dit ledernetværk:

- Hvilke overvejelser giver resultaterne anledning til i vores arbejde med at sikre kvalitet i de pædagogiske læringsmiljøer?
  - Hvordan kan vi som ledere arbejde med de seks nationale udviklingsbehov? Er der noget specifikt, vi bliver nysgerrige på eller har behov for at prioritere i vores videre arbejde med at udvikle kvaliteten?
  - Hvordan vil vi sætte retning for arbejdet, og hvordan følger vi op på vores arbejde med kvalitetsudvikling?
  - Hvad udgør de største ledelsesmæssige udfordringer ift. at sikre den pædagogiske kvalitet i læringsmiljøet? Og hvordan kan vi gå i dialog i lederfællesskabet og med forvaltningen om, hvordan vi i endnu højere grad kan imødekomme disse?
-

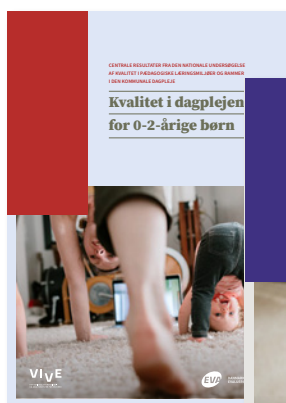
Få mere viden om
undersøgelsen
på eva.dk eller
vive.dk

Læs mere om design og
metode, herunder
personalets oplevelser af
at blive observeret.

Læs hele 3-5-års-undersøgelsen,
herunder interviews med det
pædagogiske personale.

Læs hovedresultater for
første del af undersøgelsen i
daginstitutioner og dagpleje
for 0-2-årige børn.